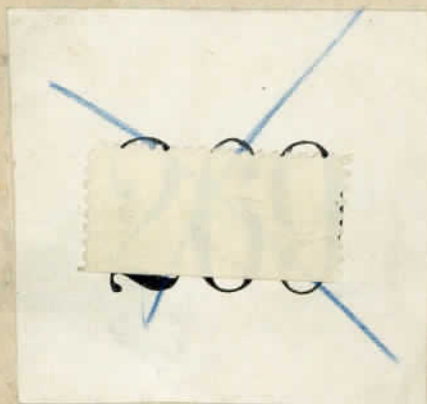




DRAMATIČNO DRUSTVO
LJUBLJANI

Kralj Matjaz
1868. leta.

Izvirna libreta
v
enem dejanju.



Spisal

Bogomil Fuzinski.

Lica:

- 1 Kralj Matijaž.
- 2 Svetovid, Matijaževi stražnik.
- 3 Čeh
- 4 Poljakovski
- 5 Hruvatovič
- 6 Lubič
- 7 Bugarin
- 8 Rusov
- 9 Ostrovhar
- 10 Bogomira, Matijaževa soproga.
- 11 Pevci.
- 12 Pesci.
- Nataharji.
- 13 Vojaci.
- 14 Stuge.

Matijaževi poslanci
v razne slovanske
dejele.

(Kralj Matijaž sedi pri mizi i spi; Svetovid
nastopi.)

Svetovid:

DRAMATICNO DRUSTVO
LJUBLJANI

Močni kralj dolgo že spi,
Kaj da se ne izbudiš?
Kvištur! Pogledaj Slavjani okrog
Se iznebljujejo svojih nadlog.

Matijaž: (zbudi se)

Kaj? Kto govori?

Svetovid:

Latin, Slovenci, Hrvat
So se začel vzdigovat;
Čehi, Poljaci za se
Se proti vragom bore,
Ruske pa več ne tiči
Jarmljenje tujih ljud!

Matijaž:

Kaj me pregovaj budiš?

Svetovid:

Mislím pregovaj ne bo,
Solnce je davno izšlo!

Matijaž:

Meni pač solnce nikdar ne izhaja!

Svetovid:

Zarija Slavjanska žari,
Tromba se krepko glasi:

"Kje je Matijaževi voj?"

Ubno, kralj, idimo v boj.

Matijaž: (plane kvišku, izvete meč
iz nožnice i vikne)

V boj? Da v boj počem tili, o boj za slovensko
reč. Kvišku sinovi Slave, stopite na
noge, da vbarimo z združenimi močmi naš
vraga. (Vikli meč) Da mi nihdo ne uide!
Ko snopi morajo postati vragi slavjanstva.

(Umiri se) za boga! ni še dozorel sat onega
drevesa svet vrla, ni še čas, da peljem svojo
vojiko na površje zemlje. Svetovid, kaj si me
zdravil, ta mi sedaj ne bo več mogoče zas-
pati. O kako trepenim po vojski, kako neiz-
rečeno želim sinove Slave osloboditi tež-
kega jarma, ki jih tare že mnogo let. Kri-
ve v meni. Svetovid zapoj mi kakovo vo-
jaško pesem.

Svetovid:

Uino naš vraga planimo
Bratje slavjanske krvi,
Belemu svetu kažimo
Kto ta za nas se bori.

Večni, on sam nam pomaga
Vodi nas bratj Matijaž,
Le pogum bratje, in naša bo zmaga
Laj je Matijažev pajtas.

Matijaž:

Izročna pesem to, ki mi budi se bolj duha
za vojsko onetega.

Mi če pogledam sredi vrta tam
Drevó, ki mora svoj roditi, ja

Pravice zadobim peljati ven
Spod zemlje svojo srečno vojsko, pa
Obiže žalost me velika. Spet
Se vlegel bočem spat i bogna ~~staj~~

Da še kedaj pred časom me zbudiš.

Ne, ne, zaspati mi mogoče ni,

Dokler popolnoma prepričan se

Ne bom, kako v slovanstkej zemlji je.

Zato poslanci naj na vse strani

Gredo, prinesejo mi vest.

(Med govorom pride pevec z liró v roci; obraz mu je
s črnim zaštorom pregrinjens i po sobi g²leda' gleda
na nasprotno stran; slisavši pa, kralja govoriti
odgrne si obraz i vberé strune.)

Pivec:

Oj bratje na vojsko je čas

Pokazal je kraljevaj obraz.

Če vseh strani pridejo pevci, stopijo v polubrog i
zapojd:

Kviščku junaci

Kralj več ne spi,

Urno vstanite

Slavjan bopi.

Puške na rame

Méce vroké,

Polno poguma

V hrabro creé.

Kedar me vraga

Planemo vsi,

Pa pokazite

Kdo se bari.

Tretí Slovane

Všet ne sme vragi,

Kolo je Matjazu

Kralju enak?

Pevec:

Oskar sedanja

Zemlja stoji

Kralju Matjazu

Truga resni

Zbor isto tako.

Pevec:

Ni ga še bilo

Tga ne bo,

Da bi, Matjaz, se

Skusil s tabo!

Zbor isto tako.

(Čuje se bomba, od dalje pesem „Hej Slovane“,
v palači je med petjem vse tiho.)

Matijaž:

Vojaci samega veselja kaj
Početi ne vedo, ker zopet vstali so.
Zakaj nek' rajajo tako? Se ni
jim znano mar, da spali morimo še?
Res, kakšen pogum med hrabrimi
Vojščaki je. Gotovo zmagamo,
Da le planiti smemo na zemljo
Veseli danes se bomo pred
tvo vležemo se spat, kje je
Nadarkar? (kako puzajo)

Svetovid:

Če zapoveš mi, kralj, ga dlicat zrem.

Matijaž:

Škabi naj za pijačo nam sladko

(Svetovid odvrže)

Vi pa veseli vsi bodite zdaj!

Pevec:

Kaj ljudje bi bili
Ho bi se nikdar,
Ni razveselili,
Vsemu svetu v kvar.

Lepo nam spomlavi:
Rojice cvetě,
Ščinkovci, ščrnadi,
Pesmi žvrgolě

Kakor se spomlavi:
Cvetke veselě,
Ščinkovci, ščrnadi,
Pesmi žvrgolě;

Danes veselili
Bodemo se mi,
Ker smo se zburili
Iz dolge senji.

Pevnice veseli

Naj se tu glasi,
Ktere nam ogude
Božeje sree.

Zbor:

Ktere nam ogude
Božeje sree.

(Svetovid nastopi; sluge zašno nositi vino v velicik
bobljah)

Pevce: (čas vzenoi)

Naj živi kralj Matijaž,
V svetovno slavo je naš.

Zbor:

Naj živi kralj junak,
Kje se dobi mu enak? (xija)

Svetovid:

Okako je krásno to življenje
Kedar kralj iz spanja se zbudi,
Precej je pozabljeno bupljenje
Kterega meš spanjem vsak bupi.

Toraj tu jaz se
Bom veselil
Kupico sladkega
Vineca tu spil;
Teče po grlu
Kaj mi gladiho,
Vihne in življenje
Vzile novo,
Da se zavedel bom
Kje imam dom. (pije)
Dolgo že nisem
Tacega
Sladkega vineca,
Ho je ta
V grlu imel.
Res, res, res,
Kralj Matijaz,
Dolgo že meni si
Dober pajdas.

Zbor:

Res, res, res,

Kralj Matijaž

Dolgo že nam si

Dober pajtaš.

Matijaž:

Svetovid, danes hočem da vlada v mojej hiši
veselje, predno se vležemo zopet v dolgo spanje.
Tudi i razpošlji poslanca vsacega v svojo deželjo,
da pozve, kako se njegovim ljudem godi. Polem
pa bomo veseli i dobre volje. (Svetovid odide)

Pevci: (stopivši v polukrog.)

Dolgo spanje je težilo
Kralj mogočni vojsko tvojo,
Vse je v gradu tako bilo,
Ni veselje se glasilo,
Vsak imel je težnjo svojo,
Zdaj pa, ko tvoja
Nas je beseda

Ze odresila
Prejanejega reda,
Hocemo verno
Se veseliti,
Kralju Matjazju
Zdravje napiti. (rijo)
Pevec:

Ves slovanski rod
Varuj bog nezgod.
Zbor isto tako.
Pevec:

Vedno srečno gre
Svoje najstere.
Zbor isto tako.
Pevec:

In kedar drugi
Bodo narovi
Stavili meje
Njega slobodi,

Takrat naj čvrsto

Se razprostira,

Drugim narodom

Cesto zapira.

Zbor:

Takrat naj čvrsto

Se razprostira,

Drugim narodom

Cesto zapira.

Pevec:

Ves svet Slovani

Bodo posedli,

Proti napadom

Knepko se vedli.

Zbor:

Tče bi zopet

Drugi skušali

Tih nadobladati

Mi pomagali

Redno jim bomo.

Matijaž:

Hvala vam za tako lepo pesem. Prav do
srca mi je segla i še enkrat bolj navezan se
zdim slovanskemu narodu, ko do sedaj. Za
boga! naj se le sovražniki napenjajo i skuša
jo mojemu narodu le en las skriviti, istinito
drago jih bové stalo. Vojaka moja je krabra,
ne manjka jej poguma, le z očmi naj mignem,
pa bové sovražniki slovanstva v prahu ležali.
O kako že hrepenim videti sad onega drevesa
srečvoda, ki me véže na gost zemski grad. Kako
rad bi že stopil k met svet, met svoje brate
i jim zaklical: jaz sem kralj Matijaž, jaz
sem kralj, ki vidim vašo nevo i ki je zapriangel
braniti vas, ja vam vrage ničesa storili
ne bodo. Rad bi vedel, kako se godi posamez
nim slovenskim plemenom, so li srečni
in ali jim se sije solnce slobode? Da
Rusi, Čehi, Poljaci dobro stojé ve do minj,
ravno tako Rabi, skibi me pa neigreceno

za Bugari, Hrvače posebno pa za Slovence.
Ta plemeniti narodič mi je nekako pri-
šel na srce, da sem istinito uveliki skr-
bi, kako se mu godi, posebno pa zato, ker
se zadnjič, ko sem bil zbuđen, ni nič kaj
dobro zavedel. — Težko že pričakujem
svojih poslancev.

(Čeh vstopi na vrh vseh tresoč se.)

Čeh:

O hraj!

Matijaž:

No dobra duša, kaj mi boš
o svojem narodu povedal.

Čeh:

Da

Nikdar ne bil bi tega svojega
grada zapustil, vsaj bi toliko,
nadlog videl ne bil, ko sem jih zdaj.

Matizjaj:

Kaj tvojemu narodu krivica se
godi.

Čeh:

O Bog in karkošna! Ni ga
več slišati veseliga glasu
Med Čehi, ki se radi veseli
Sicer. Vse sužnjš je postala že.
Voditelji naroda zdikajo
Po ječah, koliko, ta jezik ni
Jim materni zaprosčen govorit.

Matizjaj:

Tedaj kaj bacega bom moral se
Poslušati denes. Da vsaj brevo
Svet vnda jelo bi cveteli že,
In vojski svojij zapovem, na mah
So vsi sovražniki naroda proč.
Oj čudo, meizrečeno čudo je,
Da ravno narod kberega sem že

Zadosti preskribljenega imel
Zelikuje zdej pod vragovo peslo. —
Povej mi Ceh, kaj tvojstvo je
Baz narodne zavesti?

Ceh:

Nar
Ohranj kaj takega stabeli, ko
Je enkrat je preskribljeno bilo,
Potem gotovo se ne bo zopet
Tako spozabilo, ta naravno
Bi čut še enkrat zabajilo.

Matijaj:

Voaj ko to laži me.

Zbor:

Bratje veseli,

Vince slatko

Včasah se smeje,

Tecē glatko. (rijo)

Matijaj:

Poglej kako je dnes pri meni vse

Veselo, idi Čeh, navduj se z nami vred!

Čeh:

Nikakor ne. Tak bo bom nekavsesel,
Sker moje ljudstvo toliko trpi. (vsede se žalosten
konce miže na stol.)

Pevec:

Žalosten, človek podoba je groba,
Ako ga vidim, srce me boli;
V zdravem telesu je živa troknoba
Zdi se pri grobu z nojo ta stoji.

Temni oblaki njegova je čelo,
Luci belsči njegove oči,
Lice njegovo ko jesen zamrelo
Glas njegova ko von ravnosti, boni.

Toraj prijatli

Verno veseli

Tukaj na svetu

Bomo živeli

Rajali, vriskali,
Tili i peli.

Zbor:

Zgine naj žalost
Z naše zemlje,
Vsakemu vseli

Naj se vseli
Rajsko veselje,
Ktero obrag,
Nosi na krilih
Sam Krilobog.

Poljakovski: (vstopi; Teme si tesno
roko na pesi, prikloni se ponižno pred kraljem
i pavičene.)

Mogočni kralj! Kralj kterega seneci se nobe
Ten sedanjih vlatarjev primerjati ne sme,
Kralj vsih Slovanov, ne razodi se nar
menoj, kajli globno veš ti prinesem.

Matičaj: (prime se za glavo)

Moj bog, pa že zopet! Hvalasna Krivica

se sedanji čas Slovanom govori in jaz sem nave-
zan na to podzemsko palačo, ta ne sme
svoje vojske na površje zemlje peljati!

Polyakovski:

Mogočni kralj, ne biva veliko govorilo, kajti
s kratkimi besedami ti vse lahko povem,
kaj se je zgodilo. Poljaci so iztajali Slovanstva.
(odide hitro).

Mati Jož:

Res? Poljaci? Nikdo bi si tega mislil ne bil.

(Hrvatovič vstopi)

No kako veštoni prineses ti?

Hrvatovič:

Veslavni kralj, moje ljudstvo neizrekljivo
trpi. Bogme nijednega domoljuba ni več
v Hrvaški. O kako je naše hrvaško narodo
roke in združje po tebi, da ga prinese odoro
rešiti. (vse se poleg Čeha)

Bugarin: (vstopi)

Mogočni kralj, premagalec vsega sveta,

moje ljubečstvo sicer veliko trpi, ali začelo
se je zavodati i ostajati, ta si prisvoji
pravdo, koja se mi po božjeji i človeškeji
pravici spodobí. Dušna beda je minila
i mišlin, ta ne bo preteklo jedno leto pa
bodo Bugari prosti ljude, prosti do lice
put nebom. (Vse se poleg Hrvatovica.)

Zbor: (ij prva počasi, potem če-
dalje hitreje i glasneje)

Sce turobno

Vprsih se joda

Gorka solzica

Tice iz oka,

Vedno se više

Sce dviguje,

Vedno hitreje

Žalost zginjuje;

Vesejo kvitku

Zlata ga krala —

Žalost popobno

Je je minila zginila.

Toraj veseli

Crece se trago,

Voise z gov^o kar

Holj^o ti je blago.

Slava Slavjanom. 1"

Goriz visave

Čuje se slovo

Doli v nižave.

Sbič: (ustopi)

Večna slava ti, kralj magocni. Ljudstvo,
koje si mi v narstvo izročil je že vresnici
velik napretek storilo. Sene, ta je tudi tukaj
ko drugot, zapreke se mnogotovo stavijo ka
pe, mislim, bo hlabro premagal: v svojej
slavi povzdignil se. Slava ti o kralj! (prokloni
se i usete poleg Bugarina)

Matijaz!

Vendar enkrat vsaj za trohico veselega vzra
nita!

Rusov: (postopi)

Veseli me, zapovedovalec mogočeni, da moje ljudstvo tako lepo napreduje. Zagotovo vam se, da mi vsi drugi neslovanski narodi tak napredek zavidejo. Tace mi je radosti in celo vitemnjih ovo preveliko srečo in nisem mogel zapustiti vselega rajja, da se prej ko mogoče povrnem z veselo novico k tebi. To me opravičuje, da se tako dolgo nisem vrnil.

Matičaj:

Ni je več nevarnosti za Slované, da se le svoj narod, bratovi Rusov, do bro zave in a bitnih nogah stoji. Viribus unitis bodo napredovali Slované bolj ko marsikaki narod vesoljnega sveta. Veselite se bratje in pijte dukaj, prav do brega slovenskega vina sem vam pripravil. — A za boga! Komalu bi bil Slovenceo pogabil, kajti zelo dolgo se muh' Ostrovrhar. Gotovo

se jim mora slabo govoriti in on jim pomaga
po svoji moči iz rev in nadlog.

Reve:

Reve in nadloge,

Had' se to glasi?

Oni res je bogoče

Kteri jih trpi.

Zbor:

Mi pa prijatli

Vinec pijemo,

Pesmi vesele

Zraven pojemo;

Reve, nadloge

Teh ne poznamo

Samo veselje

Tukaj igramo,

Kralju Matjažu

Vošimo zbrajše,

Sami pijemo

Prao ga po kraje

oko!

Vojak: (nastopi)

Vaše Veličanstvo, svitli kralj vseh slovanških
dežel, prinesem vam vest, da se je Vaš ponižni
sluga, poslanec poljske dežele, Poljako^{vske}
s branitelj poljskega naroda, knez Poljakovski,
pred pol me s samokresom vsmrtil. Tuga
prinesejo stiri možje. (Stiri vojaci prineso
mrtega Poljako^{vskega} na nosilnici)

Matičaj:

Tedaj tudi to žalost moram doživeti, ta vidim
blazega kneza mrtega pred seboj. Vem za-
kaj se je vsmrtil, ni mogel doživeti, ta bi
drugi poslanci pravilo odzvestobe i ljubezni
Drujih slovanških plemen jetendo drugoga,
le on bi bil moral reči, ta je njegov narod i ja-
jalec slovanstva. Tega mu blago sreč ni
moglo doživeti, zato si je s samokresom konec
življenja storil. Zapojte mu pevci zadnjo
godnopošnico, potem pa ga ni možje s od

široka lipa sredi polja pokopajte. Bodi mi
lahka zemljica!

Zbor:

~~Podstaj groba,~~
Onkraj groba,
Kjer troknoba
Vraka zgine,
Kjer neznan
Bodo rane
Bolečine, —

Tam se zdravil bo predragi,
V črni zemlji, majski blagi.

(H. Brejč)

Lahka zemljica
Bodi mi vedno,
Dajmo mi mu
Podnico sledinjo,

Z zemljo ga bomo pokrili,
Rage mu duše ucnili!

(Vojaci odneso' Poljakovekega.)

Matičaj:

Nesrečen je današnji dan za nas. —

Izprva zvedel sem le žalostne
Vesti, veselo eno le samo:

sedaj pa žalovati moram za
Preblagim Poljakovskim, kteri si

Ot žalosti življenje je končal,

Izraven za Slovence me skrbi

Ker Ostrovrhar še ne vrne se

Kes žalosten se todem spat pošal,

Le ak' prinese blago vest mi še

Tomu poslanec Ostrovrhar, le

Tedaj razveseliti vlegnem se

I zabil bom nesrečne smrti kneza.

Pevec:

Vse se na svetu

Hitro spreminja,

Sreča ležnjiva

Lice odgrinja,

Slabo pošilja
Dobro obeta,
V njenem maročji
Tuga razcveta,
Danes ni starček
Slavi gradove,
Jutri čas rane
Seda mu nove.

(Ostrovčkar: (vstopivši))
Srečen kdor koli pod
Nebom živi,
Solnce se ajemu
Lepo blešči,
Mi ga tu doli
Ne vidimo nikoli,
Srečen na zemlji
Vsakteri je,
Ljubko mu krasne
Cvetle cveti,

Nam pa tu doli
Cveto nikoli, —
Le tam svet vrta
Stoji Jalevo,
Koji tui' enkrat
Cvetelo bo,
Takrat Matjaz' ko
Vojaka bo tvoja,
Prehrepnela
Visteti boja.

(izprva počasi, potem hitreje)

V boj, v boj, v boj
Doben bije,
Tjunaku
Vojake harmonije
Kri presinejo.
Ne boji se
Ja svoje telo. —
Umo mahominro

Vrage pobimo
Gesto muji,
Toraj tud' meni
Do krepenenju
Rije oree.

Urno planimo,
Vrage pobimo
Nave sinovi naj
Prosto žive,
Svojega bitja se
Naj veselé.

Matijaz:

Ti si nekako prav vesele volje.

Ostrovohar:

Kaj ne bi bil? Kaj takega nisem mislil več
kati. Slovenci se gibljejo, da je le veselje.

Matijaz:

Res? Povej nam brž kaj več o njihovem gibanju.

Ostrovohar:

Ravno eden ašnji dan so imeli labor pri Žalcu.

Matijaj: (zgaščen)

Za boga! Slovenci so labor imeli.

Ostrovohar:

O Slovenci! Tu ta labor je bil že drugi. Na
prvega v Gutmereu se je bilo zbralo 7000 ljudi,
na žalskem pa jih je bilo 15,000. Tu je bilo večje
gledati narodovo navdušenost. Vreotnici, Matijaj,
to je zame najlepši dan. Videl sem, kako je
15000 Slovencev zahtevalo jednoglasno zedinjenje
vseh Slovencev v jedno slovensko kronovino.

Matijaj:

Kaj Slovenci se tako zavešajo, da zahtevajo združeni
biti v jedno kronovino. — A to je krásno!

Ostrovohar:

Dalje sem slišal i videl, kako voditelji
narodovi se krepto poganjajo za njegove pravi-
ce, slišal sem brezštetno slavaklicev

i med množico vesele klice: „Kralj Matijaž je
ostal, on se bori za našo reč!“ To i še več drugega
me je tako dolgo zadirjevalo med veselimi Slovenci.

Matijaž:

Čudno! Ravno danes, ko sem se zbudil iz svojega
večletnega spanja, se čujem na taboru klici,
da sem ostal i da se borim za slovensko reč.

Vesel sem, neizrecenovesel, da vsaj slovenski
narod, ljubljence mojega srca, ni izgubljen.

Bratje veselite se sedaj z menoj i bodite vesele
volje. Pozabite, kar ste neveselega slišali
i pijte z mano vred slastno slovensko vino,
sej dolgo ne bomo tucčkali. Slava Slavjanom!

(Poslanci brčijo i pijo.)

Zbor:

Slava Slavjanom!

Naj se glasi,
Koder podnevi
Sohce blešči,

Kjer se ponoči
Luna spreha,
Svetlini žarki
zemljo obdaja,
Kotar po zemlji
Ljudstvo živi,
Slava Slavjanom!
Kaj se glasi.

Bogomira: (ustopivša)
Težko pričakuje
Rod naš odrešenja,
Krepko obresuje
Verige bupljenja.

Dramiti se jelo
Le ljudstvo iz spanja,
Išlo je na delo
Tejavno, brez stanja.

Mi tudi med one
Se bomo vrnili,
Odpadite sone,
Že smo vas čutili!

Med vrta veselo
Drevo se razcveta
Že jablana celo
Le z listjem odeta.

(Matijaz gleva skozi okno)

Matijaz:

Za boga! jablana je razcvetela, našega
počivanja je konec. Kralj Matijaz je
vstal i se hoče hrabro boriti za slovanstvo
ce. (Vzame trobojno zastavo; odpre vrata
i dela z njo razna znamenja. Zvajce se čujejo
rogovi od obeh strani; vojaci pojo: "Kaj bliska
se o jasnem itd. Drugi: "Hej Slovaně." Čujejo
se slavadlici i: "živi kralj Matijaz!")

Zbor:
Kvičku, kvičku, dragi bratje!
Idimo v presveti boj;
Kinečani ko pivni svatje
Peljemo svoj vojni roj.

Presezimo se boriti
Dokler naše slednji nas,
Ne dajmo se več mučiti
Zé prigaranja hitri čas.

Toraj se enkrat
Bratje predragi
Slava Matjažu!

Naj se glasi.

(Vsi nazóci zorožljajo z orožjem i zakliče-
jo "Slava Matjažu.")

Zagrinjalo pade.